

Državni izpitni center

M 0 8 1 5 0 1 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

GEOGRAFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 2. junij 2008

SPLOŠNA MATURA

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni kandidatovi popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.
6. Pri vprašanjih višje ravni (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

IZPITNA POLA 1 (Obča geografija – Izbrane regije)**A1 – OBČA**

1. A, B, B, A, A
Za pet pravih odgovorov 2 točki, za štiri ali tri 1 točka.
2. A – 4, B – 3, C – 1, D – 2.
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
3. *Priloga 3: obalni relief, abrazijski relief. Odgovora morski relief ne priznamo.*
Priloga 4: vetrni relief, eolski relief, puščavski relief. Odgovora puščava ne priznamo.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
4. *Reliefna oblika: gobasti osamelec, gobasti skalni osamelec, skalni osamelec, gobasta skala.*
Opis nastanka: vetrna erozija (korazija) je pri tleh zaradi prenašanja večjih delcev močnejša, zato je skala tam ožja. Pri opisu mora biti poudarjena močnejša vetrna erozija pri tleh.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
5. *Ovire za poselitev: Zaradi strmega reliefa je otežena gradnja / zaradi razgibanega reliefa je pomanjkanje ravnih površin / zaradi razgibanega reliefa je slabša prometna povezanost (otežena gradnja prometnic) / tanjša, slabo rodovitna prst otežuje kmetovanje / hladnejše, gorsko podnebje ovira pogoje za življenje.*
Ugodnosti za gospodarski razvoj: Vodnate in strme reke so primerne za izkoriščanje hidroenergije / naravne lepote so omogočile razvoj turizma, športa in rekreacije / primerni nakloni in snežne padavine vplivajo na razvoj zimskega turizma / strma pobočja omogočajo razvoj alpinizma in gornišstva / obsežne gozdne površine omogočajo ukvarjanje z gozdarstvom / planinski pašniki omogočajo ukvarjanje z živinorejo / široke ledeniške doline so primerne za gradnjo infrastrukture.
V odgovoru mora biti v povedih smiselno pojasnjena povezava med oviro za poselitev in ugodnostjo za gospodarski razvoj.
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.

A2 – OBČA

6. Trditev pove, da 85 %, večina Avstralcev živi v mestih.
1 točka
7. V načinu življenja / gospodarski usmerjenosti / velikosti naselja / številu prebivalstva / videzu naselja / gostoti pozidave / gostoti poselitve / v funkciji naselja / v stopnji onesnaženosti.
Za vse tri razlike 2 točki, za dve 1 točka.
8. *Mesto: Tokio*
Celina: Azija
Toplotni pas: subtropski
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
9. Mesta so se razvila zaradi pristaniške dejavnosti, ob kateri se je razvila industrija / razvoj gospodarstva je pritegnil priseljevanje delovne sile (prebivalstva) / razvijati so se začele tudi druge (terciarne, kvartarne) dejavnosti / uravnan relief na stiku kopnega in morja / mesta so se razvila iz nekdanjih kolonialnih postojank ob obali / blažilni vpliv morja na podnebje in s tem na možnosti za poselitev.
Za smiselno pravih odgovor 1 točka.

10. *Vzrok za pomanjkanje stanovanj in delovnih mest:* Izredno hitro priseljevanje ljudi s podeželja, ki je v nesorazmerju z razvojem mesta / velik naravni prirastek / visoka rodnost / pomanjkanje kapitala za gradnjo stanovanj in odpiranje delovnih mest.
Vzrok za onesnaženi zrak: Zelo gost promet, zastarela vozila s slabšim izgorevanjem in več izpušnimi plini / zastarela in bolj umazana tehnologija v industrijskih obratih / slaba infrastrukturna opremljenost mest (smrad iz neurejene kanalizacije, hrup, prašne ceste) / pomanjkanje kapitala za ekološke investicije / neustrezna zakonodaja na področju ekologije.
Za vsak vzrok 1 točka, skupaj 2 točki.
11. Nastajajo nove stanovanjske soseske, spalna naselja / v primestnih naseljih se povečuje število prebivalcev / poveča se število dnevnih migrantov / nastajajo nove industrijsko-obrtne cone / povečuje se število delovnih mest / naraščanje storitvenih dejavnosti (trgovina, storitvena obrt, gostinstvo, rekreacija) / zmanjševanje obdelovalnih zemljišč, opuščanje kmetovanja / opuščanje tradicionalnih arhitekturnih elementov, staro vaško jedro propada / socialne spremembe (pogostejša odsotnost z doma, manj socialnih stikov, krajevna pripadnost prebivalstva slabi) / boljše infrastrukturna opremljenost (pločniki, razsvetljava, kanalizacija) / poveča se ekološka obremenjenost.
Za vsak smiselno pravilen odgovor 1 točka, skupaj 2 točki.

B1 – SVET

12. Sahel, saheljski pas, Sudan.
1 točka
13. Izrazitejše, dolgotrajnejše suše / nestalnost padavin / upadanje količine padavin / sprememba padavinskega režima / zapoznelost deževne dobe / naraščanje prebivalstva / naraščanje števila glav živine / čezmerno obdelovanje / krčenje naravnega rastlinstva / neustrezna raba tal / globalne podnebne spremembe.
1 točka za oba vzroka.
14. *Oblika kmetovanja:* Sodobno / intenzivno / tržno / monokulturno / specializirano / plantažno kmetijstvo / plantažno poljedelstvo. *Odgovora plantaža ne upoštevamo.*
Opis: Prihod kolonialnih priseljencev iz Evrope / potreba po izvozu / potreba po tuji denarni valuti / težnja po večjem zaslužku / podnebje je ustrezno za gojenje tropskih kulturnih rastlin / poceni delovna sila / rodovitne prsti.
Posamezen odgovor 1 točka, skupaj 2 točki.
15. *Prenašalec:* Muha cece.
Opis: Za spalno bolezen zbolijo tudi domače živali, zato živinoreja tukaj ni mogoča.
Posamezen odgovor 1 točka, skupaj 2 točki.
16. *Oblika:* Selilno poljedelstvo / selilno kmetijstvo / požigalništvo / intenzivno samooskrbno kmetijstvo.
Opis: Požiganje gozda / nekajletno obdelovanje / preselitev na novo območje zaradi izčrpanosti prsti.
Posamezen odgovor 1 točka, skupaj 2 točki.
17. *Monokulturno kmetijstvo:* Enostranska izraba zmanjša rodovitnost prsti – poveča erozijo / čezmerno razmnoževanje škodljivcev poveča potrebo po pesticidih in zato nastopi degradacija okolja / izgradnja prometnic.
Zadolževanje: Nezadosten zaslužek zaradi nizkih cen na svetovnem trgu – nihanje cen. / Visoka cena fitofarmaceutskih sredstev in gnojil. / Prevelika odvisnost gospodarstva od ene kulturne rastline. / Najemanje kreditov za posodabljanje kmetovanja, odpravljanja posledic naravnih nesreč.
Posamezen odgovor 1 točka, skupaj 2 točki.

B2 – SVET

18. DA, NE, DA, NE
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
19. *Drevo:* evkalipt(us)
Vzrok za požare: v zadnjih desetletjih je bilo v Avstraliji več hudih suš, zaradi česar je rastlinstvo bolj ogroženo in izpostavljeno požarom / gozdovi so v zaledju najgosteje naseljenih območij, zato požare lahko povzročijo tudi ljudje. *Odgovora sušno podnebje ne priznamo.*
Za pravilno imenovano drevo 1 točka, za smiselno pravilno opisan vzrok požarov 1 točka, skupaj 2 točki.
20. *Graf 1:* železova ruda *Graf 2:* volna
Graf 3: zlato *Graf 4:* boksit
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
21. Avstralija v zadnjih desetletjih omogoča priseljevanje tudi nebelih priseljencev. / Povečano priseljevanje iz Azije in Oceanije. Avstralska družba je zaradi priseljevanja rasno in narodnostno pestra. / Priseljenci imajo pravico do ohranjanja svojega jezika, vere in kulture. / Država podpira sožitje in strpnost med različnimi skupnostmi. / Aborigini so postali enakopravni državljani, s pravico do uporabe svojega jezika, izobraževanja in pravico do lastništva določenega ozemlja.
Za vsak odgovor 1 točka, skupaj 2 točki.
22. *Leg:* Obe ležita na južni polobli. / Prečka ju južni povratnik. / Ležita pretežno v subtropskem pasu. / Ležita v istem toplotnem pasu. / Ležita ob Indijskem oceanu.
Gospodarstvo: Velik pomen rudarstva v gospodarstvu/v izvozu. / Bogato in raznoliko rudno bogastvo (zlato, železova ruda, rude barvnih kovin, dragi in poldragi kamni). / Velika vloga kmetijskih pridelkov v izvozu obeh držav. / Izvoz podobnih kmetijskih pridelkov: meso, volna, vino. / Značilna je ekstenzivna/pašna živinoreja/ovčereja. / Obe sta turistično privlačni.
Za vsako skupno značilnost 1 točka, skupaj 2 točki.

C1 – EVROPA

23. Vir naravnih bogastev (nafta, zemeljski plin, sladka voda, rudnine, soli, energetske ali mineralne surovine). / Prometne poti. / Turizem. / Energijski vir. / Zdravilni učinki morja. / Vpliva na poselitev. / Odvajanje odpadnih voda v morje.
Za vse štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
24. DA, NE, NE
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
25. *Islandija:* Vpliv Severnoatlantskega toplega toka na jug Islandije. Višje temperature na jugu Islandije. / Notranjost otoka je gorata. / Uravnana obala na jugu. / Sever Islandije je hladnejši. / zaledenel.
Norveška: Odkritje nafte in zemeljskega plina v Severnem morju. / Vodnatost in večji strmec rek, ki omogočajo gradnjo HE.
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
26. *Kraj:* Oslo
Pojasnitev: Usmeritev v naftno gospodarstvo je povzročila zaprtje številnih majhnih industrijskih obratov na manj razvitem severu. / Dobro plačana delovna mesta, več delovnih mest na jugu je pritegnilo delavce s severa. / Pomen ribištva zaradi profesionalizacije na severu države upada. / Oslo se je zaradi bližine srednje Evrope hitreje razvijal kakor druga mesta.
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

27. *Povečanju ulova rib*: Nove ribolovne tehnike s sodobno opremljenimi ladjami / svoboden, neomejen ribolov.
Ribiške vojne: Islandska vlada je sprejemala ostre ukrepe za zaščito svojih ribičev in ribolovnega območja. / Povečanje, izropanost islandskega ribolovnega območja.
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

C2 – EVROPA

28. 1 – Tirana
2 – Sofija
3 – Bukarešta
4 – Sarajevo
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
29. Nacionalno pestra sestava prebivalstva.
Versko pestra sestava prebivalstva.
Države imajo veliko narodnih manjšin.
Gospodarsko slabše razvite države.
Najhitreje razvijajoči se predeli / najbolj razviti predeli držav so glavna mesta (centralizacija).
Prevlada južnoslovanskih jezikov.
Prevlada pravoslavne vere.
Območja odseljevanja / emigracije.
Gospodarsko tranzitne države.
Politična nestabilnost.
Socialistična preteklost, ki se odraža na gospodarskem in družbenem področju.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
30. *Razlog*: Politično nemirno območje / nacionalna, verska trenja (med Srbi in Albanci) / težnja Kosova po osamosvojitvi
Vzroka:
Srbsko prebivalstvo se zaradi večjih pritiskov izseljuje. / Nizek naravni prirastek srbskega prebivalstva.
Albanci so večinski narod. / Pritiski večinskega naroda.
Albanci imajo višjo rodnost, višji naravni prirastek. / Priseljevanje Albancev.
Za pravilno napisan razlog 1 točka. Za dva navedena vzroka 2 točki, za enega 1 točka, skupaj 3 točke.
31. *Vrsta turizma*: Obalni / obmorski, morski / množični / kopališki / poletni.
Spremembe: Večje naložbe v infrastrukturo / Pospešena gradnja infrastrukture, boljše prometne povezave. / Pozidava obale. / Navzkrižja s kmetijstvom. / Konflikti v rabi tal. / Večje onesnaževanje okolja. / Problem oskrbe z vodo. / Globalizacija (verige tujih hotelov, restavracij, blagovne znamke). / Obalne regije se hitreje razvijajo.
Za pravilno poimenovanje vrste turizma 1 točka. Za tri ugotovljene spremembe 2 točki, za dve 1 točka, skupaj 3 točke.

IZPITNA POLA 2 (Geografija Slovenije)**D1 – SLOVENIJA**

1. *Vremenotvorno središče: sibirski maksimum / sibirski anticiklon / sibirsko območje visokega zračnega pritiska / evrosibirski anticiklon.*
Temperature: nizke
Oblačnost: jasno
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za pravilno napisano vremenotvorno središče 1 točka, za oba pravilno obkrožena odgovora 1 točka.
2. Izobara(e).
Obkrožiti mora levo sliko ali besedilo Slika 1.
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
3. Subpanonska(i) Slovenija(i).
1 točka
4. *Makroregija: Alpska Slovenija.*
Padavine in temperature: Ker so previsoke (poletne, zimske ali letne) temperature / ker je prenizka letna količina padavin / ker je padavinski višek poleti.
Makroregija: Submediteranska Slovenija.
Padavine in temperature: Ker so prenizke (poletne, zimske ali letne) temperature / ker je padavinski višek poleti.
Pravilni so tudi odgovori, ki smiselno pojasnjujejo značilnosti temperatur in padavin v Alpski ali Submediteranski Sloveniji.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka. Samo navedba (ime) makroregije 0 točk.
5. *Ime Submediteranske regije, kjer piha: katerakoli izmed regij Submediteranske Slovenije.*
Iz katere smeri neba najpogosteje piha: iz severovzhoda ali vzhoda.
V katerem letnem času je najpogostejša: zima.
Prilagoditev ljudi na življenje v pokrajinah, kjer piha: protivetna zaščita prometnic / obtežene strehe / betonske plošče pod strešno kritino / majhni napušči / sajenje dreves za zaščito pred erozijo in premočnim vetrom / gradnja naselij v zavetju / manjša okna na privetnih straneh.
Za štiri pravilne odgovore 3 točke, za tri 2 točki, za dva 1 točka.

D2 – SLOVENIJA

6. *Hribovje: Pohorje*
Planota: Kras
Za oba odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
7. *Park: Triglavski narodni park*
Vzroki: Ohranitev posebnih naravnih in kulturnih vrednot. / Ohranjanje človekove zgodovine v objektih in v splošni rabi zemlje. / Ohranjanje tradicionalnega življenja. / Ponudba rekreacije in navdiha. / Zmanjšanje onesnaženosti okolja. / Ohranitev čistega in naravnega okolja zanamcem. / Zaščita rastlinskih vrst. / Zaščita živalskih vrst. / Zaščita vodnih virov.
Za tri odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
8. *Onesnaženost podtalnice / vodotokov.*
Zastrupljanje prsti. / Obremenjevanje s fitofarmaceutskimi sredstvi. / Povečana erozija prsti. / Prekomerno in enostransko izkoriščanje prsti. / Zastrupljanje živali. / Zmanjšanje vrstne pestrosti.
Za oba odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
9. *Mežiška dolina: Rudnik/topilnica svinca in cinka sta v preteklosti močno obremenjevala okolje v dolini. / Slaba prevetrenost Mežiške doline.*
Črni revir: Uporaba rjavega premoga v TE Trbovlje. Slaba prevetrenost v zaprtih dolinah.
Za oba vzroka (samo navedba premoga ni pravilen odgovor) 2 točki, za enega 1 točka.

10. Idrijsko hribovje
Pojasnitev: Nadpovprečne strmine, ki so manj ugodne za (agrarno) naselitev. / Ozke in globoke doline, neprimerne za dobro cestno povezavo. / Večja količina padavin (2000 mm), ki dopušča predvsem živinorejo. / Plitva, slabo rodovitna prst ne omogoča intenzivnega kmetijstva.
Za izbiro območja in pojasnitev 2 točki, za izbiro območja ali pojasnitev 1 točka.

E1 – SLOVENIJA

11. 1, 3, 6, 2, 5.
Za pet pravilno zapisanih regij 2 točki, za štiri ali tri 1 točka.
12. 1 – Sora, 2 – Kamniška Bistrica, 3 – Kokra, 4 – Sava.
Za štiri pravilno imenovane reke 2 točki, za dve ali tri 1 točka.
13. *Rečni režim:* Mešani / snežno-dežni režim / nivalno-pluvialni režim.
Spomladi: Višek zaradi taljenja snega.
Jeseni: Zaradi padavin v obliki dežja.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
14. *Sava je širša:* zaradi HE Mavčiče in Medvode / zaradi jezua / zaradi akumulacijskega jezera, ki je nastalo za HE.
1 točka
15. *Jama:* Dolga / obcestna vas / dolga obcestna vas.
Voglje: Gručasta vas.
Prednost: Lažji / hitrejši dostop do drugih krajev / močnejša dnevna migracija / hitrejši razvoj kraja.
Slabost: Hrup / onesnaževanje / višje cene zemljišč.
Za vsak pravilno poimenovan tip podeželskega naselja po 1 točka (skupaj 2 točki), za pravilno navedeno prednost in slabost 1 točka, skupaj 3 točke.

E2 – SLOVENIJA

16. B in E.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
17. *Kraj A:* industrija, odprtje železarne / veliko novih delovnih mest / priseljevanje iz drugih jugoslovanskih republik / gospodarske (ekonomske) migracije.
Kraj B: avtohtono območje Madžarov / območje madžarske manjšine / spremembe meja / močnejše priseljevanje Hrvatov / bližina Madžarske.
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
18. Hrvaška.
1 točka
19. C, E Avstrija
A, D Italija
B Madžarska
Za pet pravilnih odgovorov 2 točki, za štiri ali tri 1 točka.
20. Slovenci poseljujejo večinoma kmetijsko in gospodarsko slabše razvito območje, zato se odseljujejo in hitreje asimilirajo. / Majhna možnost za zaposlitev, zato se odseljujejo in hitreje asimilirajo. / Prebivalstvo se zaradi nižjega naravnega prirastka stara. / Znižana rodnost Slovencev ne omogoča obnavljanja prebivalstva. / Območje je prometno odmaknjeno in slabo povezano z matično državo. / Z narodno mešanimi porokami se je asimilacija povečala. / Zaradi kratenja manjšinskih pravic je asimilacija hitrejša.
Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega 1 točka.